

Prof. dr. sc. DORA MAČEK

Životopis

Dora Maček rođena je u Zagrebu 1936. godine. Osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje stjecala je u Zagrebu i Beču. Maturirala je na Klasičnoj gimnaziji u Zagrebu 1955. godine, a diplomirala engleski jezik i njemački jezik na Filozofskom fakultetu Zagrebačkog sveučilišta 1960. godine. Jednu je godinu studija provela na Hillcroft Collegeu za obrazovanje odraslih u Surbitonu u Engleskoj stječući vrijedna iskustva iz engleskog jezika, književnosti i kulture. Godine 1964. magistrirala je na poslijediplomskom studiju lingvistike obranivši na Filozofskom fakultetu u Zagrebu magistarski rad pod naslovom *Engleski element u hrvatskom jeziku u doba njegova stvaranja 1835-1850*. Tijekom poslijediplomskog studija boravila je, kao stipendistica Britanskoga savjeta, na Sveučilištu u Edinburghu. Pod mentorstvom profesora Angusa McIntosha usavršavala se u području povijesti engleskoga jezika. Doktorirala je na Zagrebačkom sveučilištu 1974. godine doktorskom disertacijom o temi iz povijesne gramatike *Shall i will kao pomoćni glagoli za budućnost u srednjoengleskome*. Tijekom rada na disertaciji također je boravila godinu dana u Edinburghu istražujući građu relevantnu za disertaciju.

Pošto je diplomirala, najprije je godinu dana radila u Makedoniji, kao lektor na studiju anglistike na Sveučilištu u Skopju. Od 1961. godine radi na Odsjeku za anglistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Godine 1961. imenovana je asistenticom pri Katedri za engleski jezik, 1975. godine postaje docentica, 1987. izvanredna profesorica, a od 1993. godine je u zvanju redovite profesorice.

Na Odsjeku za anglistiku Dora Maček predaje niz kolegija. Uz kolegij *Povijest engleskoga jezika*, drži seminare o različitim temama iz suvremenoga engleskog jezika. Taj kolegij predaje i na Filozofskom fakultetu u Zadru i Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Prije desetak godina razvila je kolegij *Varijante engleskog jezika* koji se bavi standardnim i nestandardnim varijantama engleskog jezika i koji je studentima anglistike osobito zanimljiv. U poslijediplomskoj nastavi sudjeluje već dvadesetak godina održavajući seminare za angliste, a odnedavno za sve studente drži izborni kolegij iz *Dijalektologije*. Uz mentorstvo velikom broju studenata anglistike pri izradi diplomskog rada, mentor je i mnogim postdiplomantima, a dosad su pod njezinim mentorstvom obranjene i dvije doktorske disertacije. Redovito je i član komisija za ocjenu magistarskih radova i doktorskih disertacija.

Osim radom na anglistici, izuzetno vrijedan znanstveno-stručni doprinos humanističkim znanostima Dora Maček dala je i uvođenjem studija švedskog jezika u Hrvatskoj. Zahvaljujući njezinim naporima, Filozofski se fakultet u Zagrebu može pohvaliti Katedrom za švedski jezik i književnost, koje je ona predstojnica. U sklopu studija švedskoga jezika Dora Maček predaje *Povijest skandinavskih jezika i Kulturu i civilizaciju nordijskih zemalja*.

U sklopu znanstvene djelatnosti Dora Maček je niz godina radila na međunarodno poznatom i priznatom kontrastivnom projektu akademika Rudolfa Filipovića. Bila je voditeljica znanstvenoga projekta *Varijeteti engleskoga jezika*, a odnedavno je voditeljica znanstvenoga projekta *Supostavno proučavanje švedskoga i hrvatskog jezika*; oba je

projekta odobrilo Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske. Rad na tim projektima rezultirao je trima znanstvenim knjigama i mnogobrojnim znanstvenim člancima u domaćim i stranim znanstvenim publikacijama. Rezultate svojih istraživanja često iznosi i na znanstvenim skupovima u Hrvatskoj i inozemstvu.

Članica je Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku, kojim je četiri godine i predsjedala, Hrvatskoga društva za anglističke studije, Međunarodnoga društva za primijenjenu lingvistiku (AILA), Nordijskog lingvističkog društva i European Linguistic Society. Organizirala je prva dva međunarodna semina iz staronordijske mitologije i književnosti u Međunarodnom središtu hrvatskih sveučilišta u Dubrovniku. Na tim je seminarima i predavala, uz ugledne znanstvenike iz inozemstva. Osim kao predavač hrvatskoga jezika na Sveučilištu u Nottinghamu u Engleskoj, kao gost predavač boravila je na sveučilištima u Ljubljani, Rostocku, Beču, Londonu, Oslu te na sveučilištu Cornell u Ithaci u SAD-u.

Dora Maček bila je predsjednica Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku, voditeljica i tajnica Zagrebačkoga lingvističkog kruga, članica uređivačkog odbora našega časopisa, recenzentica časopisa *Suvremena lingvistika*, te članica organizacijskih odbora niza konferencija. Više je puta bila članica Znanstveno-nastavnoga vijeća i Savjeta Filozofskog fakulteta u Zagrebu i predsjednica ili članica mnogih stručnih povjerenstava.

U domaćoj i svjetskoj stručnoj javnosti Dora Maček je poznata kao vrstna znanstvenica u područjima kojima se bavi. Kolege s kojima radi cijene je i kao izuzetno korektnu i marljivu suradnicu i prijateljicu. Studenti je redovito ubrajaju među najomiljenije profesore, ističući njezine stručne i ljudske kvalitete.

Izbor iz radova

Knjige

Engleski element u standardnom hrvatskosrpskom jeziku u doba njegova stvaranja (1832-1850), Zagreb, 1964, 230 str., magistarski rad u rukopisu.

Shall i will kao oznake za budućnost u razvoju engleskog jezika, Zagreb, 1975, 271 str., doktorska disertacija u rukopisu.

Islandske sage i priče (antologija), Matica hrvatska, Zagreb, 1988, 138 str. Prijevod sa staroislandskog, esej i komentar, 141-176.

Relativization in English and Serbo-Croatian, Studies 3, YSCECP, ur. R. Filipović, Zavod za lingvistiku filozofskog fakulteta, Zagreb, 1985, 56 str.

A Contrastive Study of Numerals in English and Serbo-Croatian, New Studies 5, YSCECP, ur. R. Filipović, Zavod za lingvistiku filozofskog fakulteta, Zagreb, 1992, 48 str.

Snorri Sturluson Edda – Gylfaginning – Obmanjivanje Gylfija, Artorsor naklada, Serija: Spone 1, Zagreb, 1997, 188 str.

Prijevod (s bilješkama) sa staroislandskoga, predgovor i bilješka o islandskome jeziku, ilustracije.

Poglavlja u knjizi

“Anglosaska književnost”, *Povijest svjetske književnosti*, knjiga 6, ur. B. Kogoj-Kapetanić i I. Vidan, Mladost, Zagreb, 1976.

“Književnost na srednjoengleskome”, *Povijest svjetske književnosti*, knjiga 6, ur. B. Kogoj-Kapetanić i I. Vidan, Mladost, Zagreb, 1976.

“A Contrastive Study of Numerals in English and Serbo-Croatian”, *Chapters in Serbo-Croatian Contrastive Grammar*, ur. R. Filipović, Zavod za lingvistiku Filozofskoga fakulteta, Zagreb, 1985, 135-166.

“A Contrastive Outline of Relativization in English and Serbo-Croatian”, *Chapters in Serbo-Croatian Contrastive Grammar*, ur. R. Filipović, Zavod za lingvistiku Filozofskoga fakulteta, Zagreb, 1985, 423-451.

Znanstveni članci

“The Rendering of the Geographical Name of Great Britain in 19th Century Croatian Newspapers”, *Studia Romanica et Anglicana Zagrabiensia (SRAZ)* 13-14, Zagreb, 1962, 153-159.

- "The Graphemic Inventory of a Middle English Manuscript", *SRAZ* 21-22, Zagreb, 1966, 127-137.
- "Gender in English and Serbo-Croatian", *Reports 1*, Jugoslavensko-američki projekt za kontrastivne studije hrvatskog ili srpskog i engleskog jezika, The Yugoslav-American Contrastive Serbo-Croatian English Contrastive Project (kasnije YSCECP), Zagreb-Washington, 1969, 153-159.
- "Numeratives and Quantitatives in English and Serbo-Croatian", *Reports 2*, YSCECP, Zagreb, 1970, 56-76.
- "Relative Pronouns in English and Serbo-Croatian", *Reports 3*, YSCECP, Zagreb, 1970, 105-127.
- "Primjena digitalnog računala pri analizi tekstova", *Filologija* 6, Zagreb, 1970, 93-104, u suradnji s Vlatkom Mačekom.
- "A Draft for the Analysis of Verbal Periphrases in the Canterbury Tales", *SRAZ* 3, Zagreb, 1972, 33-36.
- "Relatives in English and Serbo-Croatian", *Studies 10*, YSCECP, Zagreb, 1975, 25-60.
- "O oslovljavanju u engleskom jeziku", *Strani jezici* 1-2, Zagreb, 1976, 79-85.
- "Some Marginalia of Language Contact", *SRAZ* 41-42, Zagreb, 1976, 79-85.
- "Some Marginalia of Language Contact", *Sociological Abstracts*, 1980.
- "Notes on a Guessing Game", *SRAZ* 43, Zagreb, 1977, 177-183.
- "O prevođenju staronordijskih nadimaka na hrvatski ili srpski jezik", *Onomastica Jugoslavica* 7, Zagreb, 1978, 175-182.
- "O slikovitom izražavanju", *Strani jezici* 3-4, Zagreb, 1978, 175-182.
- "Dvije tri riječi o brojevima u engleskom i hrvatskom ili srpskom jeziku", *Simpozijum-Kontrastivna jezička istraživanja*, Novi Sad, 1980, 421-427.
- "On Interpreting a Type of Ambiguity in an Old English Text", *SRAZ* XXVI, 1-2, Zagreb, 1981, 281-295.
- "Onomatopeja u govoru i pismu", *Godišnjak Saveza društava za primijenjenu lingvistiku Jugoslavije* 4-6, Zagreb, 1980-81, 301-303.
- "And in English Grammar", *SRAZ* XXIX-XXX, Zagreb, 1984-1985.
- "Some Stylistic Features of Classical Icelandic Sagas", *Sagnaskemmtun (Studies in Honour of Hermann Pálsson)*, ur. R. Simek, Jónas Kristjánsson, H. Bekker-Nilsen, Wien, Böhlau, 1986, 209-222.
- "Neke osobine paratakse u hrvatskom ili srpskom i nekim germanskim jezicima", *Filologija* 14, Zagreb, 1986, 171-182.
- "Ambivalence of Relative Clause Structure – A diachronic view", *SRAZ* XXXI-XXXII, Zagreb, 1986 – 1987, 103-115.
- "Regionalne varijante u nastavi stranih jezika – pomoć ili smetnja", *Jezični varijeteti i nastava stranih jezika*, ur. D. Kalogjera i G. Mikulić, Društvo za primijenjenu lingvistiku Hrvatske, Zagreb, 1987, 23-32.
- "Relativization in Swedish – Some contrastive aspects", *Linguistica* XXVII, Ljubljana, 1987, 99-109.
- "Islandske sage: jedan tip pripovjednog diskurza", *Književna smotra* 67-68, Zagreb, 1987, 112-116.
- "Jezična situacija u Velikoj Britaniji", *Jeziци i politike*, ur. M. Pupovac, Kulturni radnik, Zagreb, 1988, 272-288.
- "Change and Continuity in a Type of Text", *SRAZ* XXXIII, Zagreb, 1988, 31-34.
- "Jezik i kultura u vremenu", *Jazikot i kulturata*, Zbornik na trudovi, ur. Lj. Stefanovski, M. Mišić, M. Madžar, Sojuz na primeneta lingvistika na Makedonija, Ohrid, 1988, 19-24.
- "Some Notes on Titles, Topics and Themes in Old English", *SRAZ* XXXIV, Zagreb, 1989, 187-200.
- "Zašto (ne) razumijemo nepoznate izgovore", *Fonološki i fonetski aspekti govorenog jezika*, Zbornik radova, ur. D. Horga, Društvo za primijenjenu lingvistiku Hrvatske, Zagreb, 1989, 97-106.
- "The Gender of Loanwords Denoting Occupation in Serbo-Croatian", *Languages in Contact*, Proceedings of the Symposium on Languages in Contact, ur. R. Filipović and M. Bratanić, Institute of Linguistics, Zagreb University, Zagreb, 1990, 93-100.
- "Conflicting Metaphors – the Translator's torment", *Atti del 12o Congresso internazionale di studi sull'alto medioevo*, Spoleto 1988, Centro Italiano di studi sull'alto medioevo, Spoleto, 1990, 97-105.
- "Poteškoće u prevođenju skaldskih metafora na hrvatski ili srpski jezik", "Svarigheter vid översättningen av skaldiska metaforer till serbokroatiska", *Jugoslavensko-švedski prevodilački*

- dani, Jugoslavisk – svenska översättardagarna*”, Zbornik radova, ur. M. Rumac, Zagreb, 1990, 258-283.
- “Between language contact and language development”, *Languages in Contact and Contrast*, ur. V. Ivir i D. Kalogjera, Mouton, Den Haag, 1991, 281-288.
- “Njemački utjecaj na švedsku i hrvatsku terminologiju”, *Prožimanje kultura i jezika*, Zbornik radova, ur. M. Andrijašević i Y. Vrhovac, Zagreb, 1991, 127-130.
- “A Vignette on Canadian Fish Terms”, *SRAZ XXVI*, Zagreb, 1992, 77-84.
- “Vokabular standardnih i nestandardnih varijanata u rječnicima opće namjene”, Zbornik radova četvrte jugoslavenske konferencije o leksikografiji i leksikologiji, *Rječnik i društvo*, ur. B. Tafra, Zagreb, u tisku.
- “Mali prilog trivijalnoj filologiji”, *Suvremena lingvistika 34*, Zagreb, 1992.
- “Crtica o prevodenju starijih tekstova”, *Strani jezici 3-4*, Zagreb, 1992.
- “Neka pitanja o definiciji idiomatskih fraza (Some Questions Concerning the Definition of Idiomatic Phrases)”, *Filologija 20-21*, Zagreb 1992-1993, 263-276.
- “Common Gender Nouns in Serbo-Croat”, *Scottish Slavonic Review*, University of Glasgow, 21 Autumn 1993, 105-119.
- “Neke značajke sjevernih engleskih dijalekata i skandinavski dijalekatski slijed”, *Filologija 24-25*, Zagreb, 1995, 223-228.
- Neka pitanja o definiciji idiomatskih fraza, *Filologija 20-21*, Zagreb, 1992-1993, 263-276.
- (Višnja Josipović) “Disambiguation of Neutralized Forms in Two Croatian Varieties”, *Linguistica XXIV*, 2, Ljubljana, 1994, 63-68.
- “The Development and Function of the Dialectal *them*”, *SRAZ XL*, Zagreb, 1995, 221-238.
- “Context and Comprehension”, *Jezik i komunikacija*, ur. M. Andrijašević i L. Zergollern-Miletić, HDPL, 1996, 372-377.
- “The Continuity of Dialectal *them*”, *SRAZ XLII*, Zagreb, 1997.
- “Što znače anaforički izrazi u novinskom diskurzu”, *Tekst i diskurs*, ur. M. Andrijašević i L. Zergollern-Miletić, HDPL, 1997, 25-30.
- “Ivar Aasen i *nynorsk* uz stotu obljetnicu smrti tvorca norveškog narodnog književnog jezika”, *Suvremena lingvistika 41-42*, Zagreb, 1996, 393-404.

Stručni članci

- 52 jedinice u Analytical Bibliography of Writings on Modern English Morphology and Syntax, ur. E. Vorlat, Leuven University press, Leuven, 1979.
- “Varijabilnost u nastavi stranih jezika struke na sveučilištu”, *Deset godina obveznog stranog jezika na sveučilištu – rezultati i problemi*. Zbornik radova, ur. M. Gačić, Društvo za primijenjenu lingvistiku Hrvatske, Zagreb, 1988, 49-54.
- “Jedinstveni tvorbeni model u njemačkom, švedskom i hrvatskom nazivlju”, *Prevoditelj XV*, br. 53-54, Zagreb, 1991, 3-6.
- “Pretpostavke za organizaciju studija modernih jezika u narednim desetljećima. Zbornik radova Druge konferencije ŽIVI JEZICI, ur. V. Feldbabov, Univerzitet u Novom Sadu, Novi Sad, 1991, 39-46.
- “Mali jezici u drugim malim kulturama. Primjer nordijskih jezika”, *Trenutak sadašnjosti u učenju jezika*, ur. Marin Andrijašević i Yvonne Vrhovac, HDPL, Zagreb, 1993, 99-102.

Prikazi

- Theodor Elwert: Dvojezičnost pojedinaca”, *Suvremena lingvistika 4*, Zagreb, 1967, 261-271.
- “Aktivne metode i moderna pomagala u nastavi stranih jezika”, *Strani jezici I*, Zagreb, 1972.
- “Pjesnička proza islandskih saga”, Prikaz Prve međunarodne konferencije o Sagama (The First International Saga Conference), Edinburgh kolovoza 1972, *Vjesnik*, 22.9.1972.
- “George H. McKnight: The Evolution of the English Language from Chaucer to the Twentieth Century”, *Linguistics 137*, Den Haag, 1974, 111-115.
- “George H. McKnight: The Evolution of the English Language from Chaucer to the Twentieth Century”, *Linguistic Abstracts*, 1975.
- “Rolf Berndt: A history of English”, *Filologija*, Zagreb, 1983.
- “Vladimir Ivir: A Contrastive Analysis of Adjectives in English and Serbo-Croatian”, *SRAZ XXIX-XXX*, Zagreb, 1984-1985.
- “Stefan Einarsson: Studies in Germanic Philology, ed. Anatoly Liebermann, Helmut Buske Verlag Hamburg 1986”, *Linguistica XXVII*, Ljubljana, 1987, 186-188.

- “Rudolf Filipović: Teorija jezika u kontaktu”, *Strani jezici* 3-4, Zagreb, 1987, 201-203.
- “Geoffrey Chaucer, Canterburyjske priče. Prijevod, pogovor i bilješke Luka Paljetak, Znanje, Zagreb, 1987”, *Strani jezici* 2-3, Zagreb, 1988, 221-225.
- “Brygida Rudzka-Ostyn (ur.): Topics in Cognitive Linguistics, Current issues in linguistic theory 50, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam-Philadelphia 1988”, *Strani jezici* 1-2, Zagreb, 1991, 96 – 119.
- “Rudolf Filipović: Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku: porijeklo – razvoj – značenje. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb, 1990,” *Strani jezici* 3, 1991, 208-210.
- “Vladimir Ivir: Hrvatsko-engleski poslovno-upravni rječnik, 3. izd., Školska knjiga, Zagreb, 1993”, *Polimeri*, časopis za plastiku i gumu 6, 1994, 243 str.
- “Jacek Fisiak: An Outline History of English – Frančiška Trovevšek Drobnak: English Historical Grammar”, *Suvremena lingvistika* 39, Zagreb, 1995, 89-92.

Leksikografski rad

Langenscheidt, Englesko-hrvatski ili srpski rječnik slova H-M, vlastita imena, kratice i mjere, Mladost, Zagreb, 1972, 56-76, 553-564.

Prijevod

- “Priča o izbatinanom Torsteinu”, prijevod sa staroislandskoga, *Republika* 9, Zagreb, 1972, 1010-1017.
- Švedske narodne priče.* Uvod i prijevod u suradnji s drugim prevoditeljima. TROS, Zagreb, 1990, 120 str.
- Jon Gunnar Jirgensen “Norveški – jedan jezik ili dva? (Norwegian – one language or two?), *SOL* VI, 1-2, Zagreb, 1991, 137-144.
- Kjell Espmark. Pjesme. 8 pjesama i eseja o Kjellu Espmarku i njegovoj poeziji, napisala Ulla Berglindh. *Književna Smotra* XXI, 90, Zagreb, 1993, 63-68.

INTERVJU S PROF. DR. SC. DOROM MAČEK

1. Donedavno ste u stručnoj javnosti bili poznati ponajprije kao istaknuta anglistica. Kako je započelo vaše zanimanje za skandinavske jezike i književnosti?

Imala sam sreću što me kao asistenta za engleski jezik moj profesor Rudolf Filipović pitao bih li se spremala za predmet Povijest engleskoga jezika i povijesna gramatika, koji je, među ostalim, on tada predavao. Taj mi se prijedlog veoma dopao, jer to je bilo područje koje me je oduvijek zanimalo. Prof. Filipović je također savjetovao da tražim mjesto na Sveučilištu u Edinburghu kad se budem natjecala za stipendiju Britanskoga savjeta, kako bih se mogla usavršavati kod prof. Angusa McIntosha. Sreća me pratila i dalje, jer sam dobila i stipendiju, i kao mentora prof. McIntosha. On je, pak, smatrao da, uza sve kolege koji su bili vezani za moj predmet specijalizacije, upišem još i dva kolegija iz staronordijskoga koje je predavao prof. Hermann Pålsson, Islandčanin. Moram priznati da sam imala pune ruke posla, jer su već i kolegiji iz staroengleskoga i srednjengleskoga bili zahtjevni, a staronordijski nije bio ništa lakši. No, čini se da nisam izgledala beznadno u očima svog profesora, u čemu mi je pouzdano pomogla i moja germanistička izobrazba. Na kraju godine profesor mi je poklonio knjigu staronordijskih, odnosno staroislandskih pripovijedaka i nagovorio me da nešto od toga prevedem na hrvatski. Trebalo mi je vremena da se na to odvažim, no najzad je i taj korak učinjen, i jedna je priča objavljena u *Umjetnosti riječi*. Ujedno sam povremeno proučavala jezik takvih tekstova i sudjelovala i na međunarodnim konferencijama sa staronordijskom tematikom.

Nakon mnogo godina, kad sam stekla samopouzdanje u engleskom "fahu", učinilo mi se da bih se trebala upoznati i s nekim suvremenim skandinavskim jezikom. Slučaj je htio da sam jedne godine dobila stipendiju za ljetni tečaj švedskoga jezika u Švedskoj, pa je, eto, to bio jezik s kojim sam započela. Nisam ga nikada naučila dobro govoriti, jer mu nisam mogla posvetiti dovoljno vremena, a i nisam bila u godinama kada je lako naučiti govoriti strani jezik. No čitajući najrazličitije tekstove, od novina do književnosti i stručne literature, moje je pasivno znanje švedskoga, ali i norveškoga i danskoga postalo sasvim solidno.

2. Zahvaljujući vašoj inicijativi i naporima švedski se jezik već desetak godina može studirati na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Kako je tekao razvoj toga studija od osnivanja lektorata 1985. godine do danas?

Već desetak godina ranije pokušavala sam da se na Fakultetu uvede lektorat jednog skandinavskog jezika, jer mi se činilo da je apsurdno da sveučilište poput Zagrebačkoga nema studij nijednog od jezika zemalja u kojima rade deseci tisuća naših ljudi, čije se društveno uređenje često spominje kao model koji treba slijediti (skandinavizacija je odavno bila omiljena riječ), iako je malo tko stvarno znao kako taj model funkcionira. Isto tako, činilo mi se kako je nedopustivo da se na Zagrebačkom sveučilištu ne mogu studirati jezici na kojima su pisali Strindberg, Ibsen, Andersen, Laxness, pa i vrlo popularna Astrid Lindgren, i koji su sastavni dio filoloških studija na svakom većem sveučilištu u Europi, uključujući i istočnu. Posljedica toga bila je to da se ni na prste jedne ruke nisu mogli nabrojiti prevoditelji koji bi mogli prevoditi izravno s nekog od tih jezika, što je velika šteta za hrvatsku kulturu.

Moji naponi dugo vremena nisu bili uspješni, premda su i Filozofski fakultet i Sveučilište pokazali zanimanje i razumijevanje. Ono što uvijek nedostaje za projekte ovoga tipa jesu financijska sredstva. Ipak, početkom osamdesetih godina naišla sam na odziv i u tadašnjem izvoru financiranja naših djelatnosti, tzv. SIZ-u. Istodobno sam posredovanjem našeg tadašnjeg Odsjeka za jugoslavistiku, koji je surađivao sa Sveučilištem u Göteborgu u Švedskoj, upoznala osobu, profesoricu Ullu Berglindh, koja se zauzela na švedskoj strani da se u međudržavni ugovor unese i uzajamni lektorat u Zagrebu i Göteborgu. To je učinjeno i ona se javila za lektorsko mjesto u Zagrebu. Tako je pomogla organizaciji te nastave, nabavi prvih knjiga i slično.

Mislim da treba reći još i to da nakon izbivanja rata u Hrvatskoj, i osamostaljenja Hrvatske, švedska strana nije prekinula ugovor o lektoratu, nego je i dalje, osim prve ratne godine, nastavila slati lektore u Hrvatsku.

3. Kako je danas strukturiran studij švedskog jezika i književnosti? Koje kolegije slušaju studenti?

Od prvotnoga dvogodišnjeg lektorata do danas se razvio trogodišnji slobodni studij švedskoga jezika i književnosti. On se prije svega sastoji od intenzivne jezične poduke s osam sati lektorskih vježba na prvoj godini, jer se većina studenata prvi put susreće s tim jezikom. Treba reći da nam se gotovo svake godine javi i poneki student koji je živio u Švedskoj i djelomično se tamo školovao.

Na starijim godinama ima sve manje jezičnih vježba a više seminara. Seminari su jezični i književni, prvi se bave prevodilačkim i sociolingvističkim temama, a drugi važnijim književnim djelima i temama kojima su se pisci u pojedinim epohama bavili. Broj naših studenata nije velik (samo dvadesetak), pa nam je posebno stalo da se rad s njima odvija tako da oni sami što intenzivnije sudjeluju, a za to su pogodniji seminari nego predavanja. I predavanja su često sličnija seminaru nego predavanju. Njih održavamo prije svega za prvu godinu kako bismo studentima dali pregled svih skandinavskih

književnosti u jednom kolegiju, a glavne značajke kulture i civilizacije skandinavskih zemalja u drugome. Švedski se jezik i književnost, naime, ne mogu istrnuti iz skandinavskog konteksta, ili nordijskog konteksta, kako to i sami Švedani uvijek naglašavaju. Osim toga, nadam se da će se studij jednoga dana moći razviti u pravi studij skandinavistike sa švedskim kao osnovnim jezikom. Na trećoj su godini opet dva kolegija koji prema tome vode, jedno je tečaj norveškoga jezika, a drugo je sociolingvistički tečaj i kulturno usmjerena povijest skandinavskih jezika.

4. Studij švedskog jezika i književnosti slobodan je studij. Što to znači?

Slobodan studij ima i dobru i lošu stranu. Dobro je to što ga mogu upisati svi studenti Sveučilišta u Zagrebu koje to zanima. Dobro je i stoga što su to sve motivirani studenti, jer im slobodni studij ne donosi niti diplomu niti studentska prava. To je ujedno i loša strana takva studija. Fakultet, doduše, našim studentima izdaje službenu potvrdu o odslušanom studiju i položenim ispitima, što bi svakome poslodavcu trebao biti važan dokument, ali takva potvrda ipak nije što i diploma; ni u očima poslodavca ni studenta, niti u očima švedskih ustanova koje se brinu o studiju švedskoga jezika u inozemstvu. Stoga će prije uskratiti pomoć nama nego studiju koji vodi do diplome.

5. Kakvo je zanimanje studenata za studij skandinavskih jezika i književnosti?

Zanimanje je studenata, rekla bih, veliko s obzirom na to da, kao što sam upravo rekla, studij ne donosi formalnih kvalifikacija. Broj prijava za studij je različit, većinom od 20 do 40. Javljaju se studenti, doslovno, sa svih fakulteta Zagrebačkoga sveučilišta, premda, naravno, najviše s Filozofskoga. Među našim najboljim studentima su elektrotehničar, ekonomist, glazbenik, psiholozi. Dakako, mnogo je studenata jezika, što nije neočekivano. Zanimljivo je da često dolaze studenti kroatistike, slavistike i romanistike, koji žele nekim sasvim drukčijim jezikom proširiti svoje znanje.

6. Švedski je danas, čini se, vrlo popularan strani jezik u nas. Kako to objašnjavate?

Pa, zanimanje za švedski jezik i književnost, sudeći prema razgovorima prilikom prijavnih ispita, stiže ponajprije zbog filmova Ingmara Bergmana, te dječjih knjiga Astrid Lindgren i prema njima snimljenih filmova. Šezdesetih je godina Švedska bila zemlja blagostanja i socijalne pravde, koja je zaposlila mnoge strane radnike i stručnjake, pa se o tome blagostanju nadaleko čulo. I premda je gospodarska moć Švedske bitno oslabljena, pa se nitko ne može nadati da će tamo naći posla, socijalni i demokratski poredak te zemlje su s pravom još pojam u našem društvu. Tu su, uostalom, i drugi "ambasadori" poput pjevača pop-glazbe i sportaša, ali, bez obzira na sve to, mislim da je u Hrvatskoj zanimanje za te egzotične zemlje sjevera, ne samo za Švedsku, i za njihove kulture i jezike odavno i stalno prisutno. Mnogi se zanimaju za norveški, a poneko i za danski. No kako nema mogućnosti da ih uče, upišu se na švedski. Nekada se o tim jezicima i kulturama moglo nešto saznati posredno preko njemačkoga ili engleskoga, ali je danas vrijeme da bude što više izravnih znanja. Nema toga posrednika koji može prenijeti ono što se izravno nauči.

7. Surađuje li zagrebačka Katedra za skandinavske jezike i književnosti sa sveučilištima u Skandinaviji?

Surađuje. Od samoga početka smo surađivali s Visokom školom za nastavnike u Göteborgu, i zatim s odsjecima za skandinavistiku i slavistiku Sveučilišta u Uppsali. Prije dvije-tri godine dobili smo poziv od Sveučilišta u Bergenu u Norveškoj za suradnju preko projekta Tempus, ali, nažalost, Hrvatska nije bila uključena u programe Vijeća

Europe, pa nam je ta izvanredna prilika propala. Suradujemo, međutim, povremeno sa sveučilištima u drugim zemljama koje imaju skandinavističke odsjeke, osobito onima u Bonnu i Münchenu u Njemačkoj, te Beču i Budimpešti. U međunarodnoj suradnji jesenas smo organizirali po drugi put seminar iz staronordijske mitologije i književnosti u Međunarodnom središtu hrvatskih sveučilišta u Dubrovniku, a odobren nam je i znanstveni projekt u kojemu ćemo također imati suradnike iz Švedske.

8. Kakve su mogućnosti stručnog usavršavanja nastavnika i studenata skandinavskih jezika i književnosti?

Švedski institut je ustanova koja se brine, među ostalim, o nastavi švedskoga jezika na inozemnim sveučilištima i koja stipendira strane studente u Švedskoj, pa su i mogućnosti brojne: ljetni, semestralni ili godišnji tečajevi i studiji, kako za studente, tako i za nastavnike. Tih stipendija, doduše, nema toliko kao prije, a i naših je studenata više, pa ne dođu svi na red, ali ipak mnogi dobiju mogućnost da se usavršavaju na izvoru jezika i kulture. Od norveške vlade te od sveučilišta u Oslu i Bergenu dobivamo kraće i duže stipendije za studente koje je posebno zanimao (i) norveški, odnosno teme iz norveške književnosti i kulture.

9. Amaterski zbor studenata švedskoga aktivno sudjeluje u proslavama švedskih nacionalnih praznika u švedskom veleposlanstvu i švedskim tvrtkama u Zagrebu. Kako je nastala ta suradnja?

Naš amaterski zbor sastoji se od studenata starijih godišta i bivših studenata koji i dalje rado sudjeluju u našim slobodnim aktivnostima. Običaj da se slavi blagdan Sv. Lucije 13. prosinca započela je naša druga lektorica Lsa Vikström, a prvi je zbor uvijek bio lektor Anders Nordin (za kojega je zanimljivo spomenuti da je za svoga boravka u Zagrebu svirao violinu u Društvenom orkestru Glazbenoga zavoda) još 1989. godine i od tada on redovito pjeva na našim proslavama toga blagdana. Zbor je prigodno odjeven u bijelo, a predvođen je "Lucijom", koja na glavi nosi krunu s upaljenim svijećama, naviještajući rađanje novoga svjetla. Pjevaju se prigodne i božićne pjesme, uz kolače (*lussekatter*; *pepparkakor*), i pije kuhano vino (*glögg*), koje sami pripremamo prema izvornim receptima. Kad je u Zagrebu uspostavljeno švedsko veleposlanstvo, ono je, naravno, također slavilo taj blagdan, a bili su pozvani i gosti iz Hrvatske, pa tako i moji kolege i ja. "Lucija" i njezina pratnja bili su pripadnici švedskog bataljuna UNPROFOR-a. Kad se zadnja postrojba spremala na odlazak, veleposlanik se zabrinuo za budućnost tih proslava, pa smo mi ponudili naš zbor, a veleposlanik je došao na probu da čuje je li sve u redu. Naravno da je bilo, pa je tako pred dvije godine naš zbor prvi put nastupio i javno, na proslavi blagdana Sv. Lucije. Uspjeh je odmah bio velik i pozivi za nastupe su počeli stizati sa svih strana. Naš sadašnji lektor, Mats Hjortfors, tako je izvještavao izgovor pjevača, da mnogi misle kako je petnaestak mladih Švedana dovedeno u Hrvatsku baš za tu prigodu. Naš student Trpimir Matasović, koji studira i na Glazbenoj akademiji, izvrsno je uvijek bio njihove lijepe glasove.

10. Kako vidite budućnost studija skandinavistike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu?

Nadam se, i bilo bi primjereno za naše sveučilište, da će ovaj slobodni studij švedskoga prerasti u studij skandinavistike, i to punopravan studij koji završava diplomom. Mislim da ne smijemo imati nereálnih ambicija, tako da, na primjer, imamo studij svih skandinavskih, odnosno nordijskih (uključivši i islandski i možda finski) jezika na jednako

osnovi. Za to nema ni mogućnosti ni potrebe. No studij skandinavistike s osnovnim jezikom švedskim, uz dodatne kraće programe iz drugih jezika, ovisno o raspoloživu kadru, čini mi se da bi svakako trebao biti cilj. Nije, međutim, lako doći do potrebnog nastavnog kadra prema sadašnjim uvjetima rada i zahtjevima koji se postavljaju na visokom školstvu. Osoblje Katedre za švedski jezik i književnost sada se sastoji od troje stalnih nastavnika. Osim švedskog lektora, tu su i dvije asistentice, magistre znanosti, jedna za jezik, druga za književnost. Ja ispomazem sa tri sata predavanja i organizacijski, a imamo i vanjsku suradnicu za norveški jezik. To su sve vrhunski mladi stručnjaci, od kojih su asistentice i suradnica uložile neizmjeran trud da od početka, s vrlo malo formalnog studija nauče jezik i steknu teorijska znanja iz svojih predmeta. Osim toga, na njima leži velik teret nastave za koju su morale same sastaviti programe i izvoditi je. Program našega studija je prošao recenziju našega Sveučilišta i odgovara visokim zahtjevima koje je ono postavilo pred svoje fakultete. Stoga izvedba takva programa zahtijeva ozbiljne pripreme. Zapravo, takav bi program nekog stranog jezika u Švedskoj donio i diplomu, dok u nas za to nema mogućnosti jer je program trogodišnji. Da smo uspjeli ostvariti prijedlog da se švedski studira kao nekadašnji B predmet uz neki drugi A predmet, mogao je studij završiti i zadovoljavajućom diplomom. Uz nastavu i ispite, osoblje Katedre za švedski mora obavljati i niz drugih poslova – od rada knjižnice i administracije do organiziranja naših slobodnih aktivnosti. Obje asistentice, osim toga, redovito objavljuju znanstvene i stručne radove i sudjeluju na skupovima u Hrvatskoj i inozemstvu. Kada kažem još i to da su to dvije mlade osobe s malom djecom, vjerujem da će većina naših čitatelj(ic)a razumjeti koliko im malo vremena ostaje za ono što se od njih očekuje u nerealno kratkom roku, a to je doktorat znanosti. Rok je nerealan i stoga, što za bilo kakav ozbiljniji znanstveni rad treba i posebna literatura i savjeti stručnjaka, kojih ovdje još nemamo na raspolaganju. Drugih kadrova, naravno, nema, pogotovo ne njihovih kvalifikacija i sposobnosti. No ako uspijemo prebroditi sve te teškoće, nema razloga da se studij ne razvije u još jedan izvrstan neofilološki studij kakvi su i drugi na Filozofskome fakultetu u Zagrebu.

11. Čime se, u sklopu skandinavistike, vi osobno najviše bavite na znanstveno-stručnom planu?

Nisam se daleko odmaknula od svojega prvotnog usmjerenja i interesa, a to je jezična povijest. No kako je povijesni razvoj jezika usko povezan za razvoj zajednice koja se njime izvorno služi, razvoj društva i funkcija jezika u suvremenom društvu spadaju u teme kojima se bavim. Sadašnji se trenutak u skandinavskim zemljama doživljava kritičnim glede jezika, jer stvaranje širih političkih zajednica i globalizacija gospodarstva, čini se, prijete opstanku manjinskih jezika u domenama kao što su znanost, tehnologija i mnoge druge. Postoji bojazan da bi manjinski jezici mogli prestati biti sredstvo javnoga komuniciranja na mnogim područjima. Među manjinske se jezike, naravno, mogu ubrojiti i svi skandinavski, od kojih nijedan nema ni deset milijuna govornika. Može se u budućnosti očekivati da će te zemlje igrati vodeću ulogu u očuvanju široke uporabne vrijednosti tih jezika i za druge slične jezične zajednice, pa i hrvatske. To mi se čini osobito zanimljivim pratiti. Moje drugo stručno zanimanje posvećeno je staronordijskoj književnosti, iz koje sam već ponešto prevodila. Kako ona u Hrvatskoj, nažalost, nije dovoljno poznata, premda spada u vrlo vrijednu europsku književnu baštinu, želim da bude prilike za još koji prijevod.

Razgovarala Jelena Mihaljević Djigunović